

W XX jubileuszowym kongresie historyków wychowania w Kortrijk, jak zwykle aktywny udział brali Polacy: Bogusław Chmielowski (Akademia Wychowania Fizycznego w Katowicach), Jan Hellwig (UAM – Poznań i WSEH – Skierniewice), Czesław Majorek (WSP – Kraków), Lech Mokrzejcki i Józef Żerko (UG).

Jan Hellwig

III Ogólnopolski Zjazd Pedagogiczny (Poznań 21 - 23 września 1998)

W dniach 21 - 23 września 1998 r. odbył się w Poznaniu III Ogólnopolski Zjazd Pedagogiczny jako część obchodów 150-lecia Polskiego Towarzystwa Pedagogicznego w Poznaniu, założonego przez Ewarysta Estkowskiego. Nawiązał on do tradycji spotkań pedagogów polskich, zainicjowanej przez I Zjazd Pedagogów Polskich w Rembertowie pod Warszawą w 1993 roku. Tematem przewodnim obrad była „Pedagogika i edukacja wobec nadziei i zagrożeń współczesności”.

Uroczystego otwarcia obrad dokonał Jego Magnificencja Rektor UAM, prof. dr hab. Stefan Jurga. Wygłosił on słowo wstępne oraz odczytał okolicznościowe adresy wojewody poznańskiego Macieja Musiała, profesorów Wincentego Okonia, Stefana Wołoszyna i Leszka Kuźnickiego, prezesa Polskiej Akademii Nauk.

Pierwszy dzień obrad plenarnych przebiegał pod hasłem: „Edukacja wobec nadziei i zagrożeń współczesności”. Z referatami wystąpili: prof. Zbigniew Kwieciński, który wskazał na kryzys kultury i tożsamości, na fakt utraty znaczenia tradycyjnych wartości na rzecz agresywnych zachowań docierających do odbiorców kultury za pośrednictwem środków masowego przekazu i na nasilający się kryzys szkoły we wszystkich jej przejawach oraz prof. Tadeusz Lewowicki, który zwrócił uwagę na słabą liczebność kadry naukowej i na rosnącą lukę pokoleniową, przy jednoczesnym dynamicznym wzroście liczby uczelni (głównie niepaństwowych). Zaapelował również o podjęcie intensywnych badań nad nowymi metodami przygotowania nauczycieli.

Uwieńczeniem obrad plenarnych pierwszego dnia Zjazdu była dyskusja panelowa przebiegająca pod hasłem „Przełom stuleci – alternatywy przyszłości – wyzwania dla edukacji”. Prof. Lech Witkowski zwrócił uwagę na schorzenia cywilizacyjne w zakresie konsumpcji dóbr kultury: anoreksję i bulimię. Bulimia edukacyjna wyraża się zdaniem referenta w powszechnym stosowaniu zasady „zakuć, zdać, zapomnieć”. Z kolei prof. Wojciech Gasparski postawił postulat likwidacji funkcjonalnego analfabetyzmu w Polsce poprzez ukierunkowanie nauczania na przekazywanie wiedzy, wychowywanie oraz na wywoływanie i wzmocnienie naturalnego głodu wiedzy ucznia. W. Gasparski zauważył także, iż konieczne jest wytworzenie postawy pozytywnej wobec konieczności ciągłego uczenia się. Prof. Andrzej Mencwel poruszył zagadnienie *Paidēi* jako wzorca kulturowego. Jego zdaniem jednym z najważniejszych zadań stojących przed pedagogiką jest podnoszenie godności istoty ludzkiej. Za prawdziwego człowieka może uważać się jedynie istota potrafiąca współczuć, wspaniałomyślna, szlachetna. Realizująca się w ideale *humanitas*. Kolejnym mówcą był prof. Józef Lipiec, który zajął się rozważaniami nad miejscem pedagogiki we współczesnej nauce. Edukacja jest procesem o niskim poziomie sterowalności, co wynika, zdaniem prelegenta, z faktu, iż

pedagogika ma niewielki walor naukowy. Nie edukuje się jednostki dla niej samej, a dla społeczności. Uświadomienie swoistości jednostki, jej odrębności stanowi element ideologii, kultury. Podobne zagadnienia poruszył prof. Zdzisław Cackowski, który mówił o tym, że pragnienie wiedzy konkretnej wynika z wiedzy już posiadanej przez daną jednostkę i zarazem z ułomności tejże – człowiek jest ze swej istoty niepełnosprawny. Procesem zdobywania wiedzy w sensie instytucjonalnym powinni sterować odpowiednio przygotowani ludzie. Prof. Władysław Jacher kończący dyskusję panelową, w swego rodzaju próbie jej podsumowania, skupił się na czynniku ludzkim w edukacji. Ludzie to bowiem najważniejszy kapitał edukacji. Sama zaś edukacja powinna stać się domeną wolności.

Po zakończeniu obrad plenarnych rozpoczęły pracę komisje zjazdowe, obradujące nad poszczególnymi problemami i zagadnieniami. Ze względu na dużą liczbę uczestników zjazdu, jak i na różnorodność ich zainteresowań badawczych przez większą część zjazdu pracowano w sekcjach. Tematyka obrad była niezwykle zróżnicowana:

- „Polityka, współczesne życie społeczne ludzi, ich aktywność regionalna, lokalna a przemiany edukacyjne”.
- „Kultura – jej trwałe wartości a naciski kultury masowej w wychowaniu”.
- „Tradycja jako skarbnica wzorów i przestróg – problem przekształcania tradycji”.
- „Oświata i szkoła wobec wyzwań teraźniejszości i przyszłości”.
- „Kształcenie i praca nauczyciela a nadzieje i zagrożenia współczesności”.
- „Współczesna rodzina – jej przemiany, możliwości, patologie”.
- „Wychowanie wobec dylematów i pytań moralnych współczesności”.
- „Obszary obcowania człowieka z przyrodą i techniką a problem wychowania”.
- „Dzieci i młodzież wobec zagrożeń dzisiejszego świata”.
- „Edukacja zawodowa – realia, oczekiwania, nadzieje”.
- „Edukacja ustawiczna w zmieniającej się sytuacji edukacyjnej”.
- „Globalizm, jednocześnie się Europy – wyzwania dla edukacji”.
- „Funkcje i dysfunkcje szkoły wobec losu człowieka i struktury społecznej”.
- „Perspektywy wiedzy o wychowaniu”.
- „Współczesna użyteczność bądź bezużyteczność edukacyjnego filozofowania: jakiej filozofii potrzebuje edukacja”.
- „Edukacja i rehabilitacja osób niepełnosprawnych szansą na ich godne życie”.

Drugi dzień obrad otworzył wykład prof. Juliana Auleytnera pt. „Kwestia edukacyjna w polityce społecznej”. Zasadniczym problemem referatu była próba odpowiedzi na pytanie, jaki poziom wykształcenia obywateli jest konieczny dla zapewnienia dynamicznego wzrostu gospodarczego i kulturalnego naszego kraju u progu wejścia do Unii Europejskiej.

Trzeci dzień obrad rozpoczęła dyskusja plenarna na temat: „Pedagogia młodszej generacji w realiach zagrożeń i nadziei. Myślenie ku nadziei w przededniu XXI wieku”. Panelowi przewodniczył prof. Tomasz Szkudlarek. Uczestnicy mogli następnie wysłuchać krótkich sprawozdań z obrad sekcji zjazdowych. Obrady Zjazdu podsumował Przewodniczący Zarządu Głównego Polskiego Towarzystwa Pedagogicznego, prof. Zbigniew Kwieciński. Wystąpienie to zakończyło oficjalnie obrady III Ogólnopolskiego Zjazdu Pedagogicznego.

Organizatorzy zadeklarowali, iż dołożą wszelkich starań, aby niezwykle bogate pokłosie naukowe Zjazdu ukazało się w szeregu publikacji naukowych. Nie jest planowane wydanie całości referatów w jednym wydawnictwie – jego rolę przejmą czasopisma naukowe lub wydawnictwa specjalne, zawierające zbiory referatów dotyczących określonych zagadnień.

Krzysztof Ratajczak